

1892-06-27

SENDER

Emil Hannover

RECIPIENT

Johan Rohde

FACTS

Document type:

Letter

Language:

Dansk

Date explanation:

Datering i brev

Sender's location:

Silkeborg

Archive:

Den Hirschsprungske Samling

TRANSCRIPTION

Silkeborg Kuranstalt

27-VI-92.

Kjære Rohde,

De finder det sikkert utaknemligt af mig, at jeg ikke paaskjønner Deres lange Breve og interessante Optegnelser ved at skrive lidt hyppigere til Dem.

Grunden til, at De saa sjældent hører fra mig er dog ikke Mangel paa Taknemlighed, men kun den ualmindelig sløve og idiotiserede Tilstand, i hvilken min Forstand er ... kommen i Omgivelserne herovre. Mit Arbejde har jeg næsten helt lagt bort i Følelsen af denne Tilstand. Dagene gaaer, uden at jeg véd hvorledes, med at bade og spise og spadserere og snakke med et Par af de mindst idiotiserende Exemplarer af Gæsterne. Mellem disse føler jeg mig mest tiltalt af en gammel Herredsfoged fra Hjørring, og han er dog Højremand, hvoraf De kan slutte Dem til min Nøjsomhed

[2]

Min Kone er tiltagen et Par Pund i Vægt, men ellers mærker hun ingen synderlig Forandring. Endnu véd jeg ikke, om vi midt i næste Maaned tager til Norge, eller om vi bliver her. I sidste Fald har jeg dog faaet tilstaaet en lille Ferie for at tage til Kjøbenhavn og faa forfrisket min Hjerne. Den varme Sommer, som De tiltroer os at have haft, har ikke været videre varm, siden vi kom hertil; eller rettere sagt: her har været hundekoldt, og regnet har det, og

modbydeligt har der været udenfor.
Og indenfor har vi det saa smaat,
at vi ikke kan klæde os paa om
Morgenen uden at sætte Møblerne
(det er forresten kun to Stole) op i
Sengene, og Maden bliver stegt i
Fedt, og Vinen kan ikke drikkes,
og Osten er begramset at 150 Hænder,

[3]

og Overlægen er en uvidende Laban, –
kort sagt: her er hjemligt og hyggeligt og
uhyre nationalt.

Fra min Broder skal jeg sige Dem, at
han havde sendt Dem Regningen for
Katalogens Trykning,¹ da han et Sted
havde læst i en Avis, at De var
hjemkommen. Han beder mig tilføje,
at det aldeles ikke haster med Betalingen.
De skal have Tak for, hvad De
har besørget for mig; vær saa venlig at
lade mig vide, hvor meget jeg er Dem
skyldig. Ja, det er virkelig fatalt, man
ikke har nogle flere Penge, naar man
kunde have saa god en Anvendelse for
Dem.[sic]²

Jeg troer, De i et Par Breve har spurgt
om, hvad jeg syntes om Willumsen, og
jeg troer ikke, jeg har svaret Dem derpaa.
Vi syntes udmærket godt om ham de Par
Gange, vi saa ham, men sidste Gang
var han sammen med andre, og jeg fik
da ikke talt rigtig med ham. Imidlertid
har jeg været ved at faa en anden Opfattelse
af ham. Vi var lidt forbavsede over, at

[4]

han pludselig blev borte for saa i de sidste
Uger, vi tilbragte i Byen, saa vi slet
ikke noget til ham. Alting har jo i[sic]
imidlertid sin naturlige Aarsag, og
Aarsagen til hans Udebliven har jeg i

disse Dage faaet at vide, og deraf forekommer mig værd at berette.

De husker jo, at Hjærteparret Slott-Møller havde ikke Ord for, hvor daarlige det fandt Willumsens Billeder; de husker ogsaa, hvorledes Fru S-M. under min Sygdom bad min Kone hilse mig gjentagent og sige, at jeg ikke kunde forsvare at rose Willumsen i Aar. Naa, jeg vovede jo den Gang, som undertiden ellers, at have min egen Mening, og jeg skrev en Artikel, for hvilken Willumsen, da han første Gang mødte mig i Kjbhn., sagde mig Tak med mange erkjendtlige Ord. Min Artikel havde, efter hans eget Sigende, formildet hans Fader saa meget, at han atter havde tillovet ham sin Understøttelse. Jeg troede herefter, at Willumsen havde nogen

[5]

Grund til i hvert Fald i nogle Uger – jeg er ikke fordringsfuld i den Retning – at gjengælde de venskabelige Følelser, jeg nærede for ham. Men Skæbnen – i Form af Slott-Møllers – vilde det anderledes. Hjærteparret fik fat i Willumsen, fik ham ophidset mod mig og fik ham indbildt, at min Artikel var et "Tilbagetog". Jeg vidste ikke noget herom, før jeg for nogle Dage siden fik Brev fra skikkelige Christiansen, der havde været i Besøg hos Slott-Møllers. "I Samtalens Løb", skriver Christiansen, "fik jeg bl.a. at vide, at Grunden til at De ikke havde set noget til Willumsen var den;[sic] at De havde rakket hans Krukke ned i Deres Artikel om Skovgaard *)³ og da det var det sidste, som var tilbage fra Deres "Tilbagetog" i Deres første Willumsen-Artikel, saa kunde Fru Slott-Møller godt forstaa, (jeg vil tro det) at Willumsen følte sig

krænket over en saa uforsvarlig (!)
Medfart," – og dette var altsaa Grunden
til hans Udebliven.
Som De maaske kan tænke Dem, delte
jeg efter denne Efterretning min blideste

—

*) jeg benyttede, som De formodentlig ikke erindrer,
deri Lejligheden til at sige, hvad jeg tidligere havde
glemt, at Krukken som dekorativ Helhed var
mislykket.

[6]

Følelser ligelig mellem Willumsen og
Slott-Møllers, men efter at jeg igaar har
faaet at vide, at W. alligevel har været og villet
besøge os efter vor Afrejse, tænker jeg
naturligvis med mest Elskværdighed paa
det elskelige Hjærtepar i Vestervællinge.
Ja, nu, da jeg har skrevet denne
lange Beretning, kommer jeg i Tanker om,
at De vil svare mig, hvad De før har
svaret: "jeg har en Gang for alle lovet mig
selv, at jeg ikke vilde blive Uvenner med
Slott-Møllers". Og jeg vil kraftigt opmuntre
Dem til at holde dette alvorlige Løfte, De
saaledes har givet Dem selv, – ikke saameget fordi
jeg egentlig beundrer den Karakterstyrke og
det Mands Mod, det indeholder, mere som
fordi det er et godt Løfte af den Grund,
at det sandt at sige er meget ubehageligt
at have Hjærteparret til Uvenner.
Jeg vover at have det Haab, at De,
over for hvad mig angaar, har givet Dem selv et lig-
nende Løfte. Om jeg havde mistet mine
otte Fingre, vilde jeg dog i Øjeblikket
kunne tælle mine Venner paa dem.
Skriv snart igjen. Lev vel og vær
ved bedre Humør, end jeg.
Venligste Hilsener fran min Kone.
Deres hengivne
Emil Hannover

¹ Martin Adolph Hannover var bogtrykker, og stod bl.a. for trykningen af kataloget til Den frie Udstilling.

² Hannover kommenterer her på indholdet af Rohdes nylige brev dateret 14. juni, hvori sidstnævnte ærgrer sig over, at Hannover ikke har adgang til sin svigerfaders formue; senest var værker af van Gogh indenfor rækkevidde på en udstilling i Haag, hvor Rohde indkøbte "Landskabet ved St. Rémy" for Oscar Wandel.

³ Se Hannovers anmeldelse af Den frie Udstilling i Politiken 28. maj 1892, hvor han i forlængelse af sin omtale af Joakim Skovgaards forarbejde til dekorationen af et lerfad, "Eva og Slangen", runder J.F. Willumsens "Familievasen" med ordene "Der er jo nok i Willumsens keramiske Forsøg Partier, som i Henseende til stort Snit ikke staar tilbage for dette Udkast, men det er som dekorativ Helhed mislykket."

Sittichsberg Kärnastall
17. VI. 97.

Kjære Rohde,

De finder det sikkert utaknemligt af mig, at jeg ikke paaskjønner Deres lange Brev og interessante Optegnelser vel at skrive lidt hyggeligere til Dem. Grunden til, at De saa sjældent hører fra mig er dog ikke Mangel paa Taknemlighed, men kun den naturligt støre og iakttagne Tilstand, i hvilken min Forstand er ~~ikke~~ kommen i Omgivelserne herovre. Mit Arbejde har jeg næsten helt lagt bort i Følelsen af denne Tilstand. Dagen gaaer, uden at jeg vil hvæles, med at bade og spise og spatsere og snakke med et Par af de mindst iakttagne Exemplarer af Gæsterne. Mellem disse føler jeg mig mest tiltalt af en gammel Hverdsfagst fra Vjöring, og han er dog Väjremant, hvoraf De kan slutte Dem til min Nøjagtighed

min Kone er tillagen et Par
Guld i Vægt, men ellers mærker
hun ingen synlig Forandring.
Endnu vil jeg ikke, om vi midt i
næste Maaned tager til Norge,
eller om vi bliver her. I sidste Fald
har jeg dog faaet tilstaaet en lille
ferie for at tage til Kjøbenhavn
og faa forfrisket min Vejermie. Den
varme Sommer, saer De tiltraer
os at have haft, har ikke været
videre varm, siden vi kom hertil;
eller rettere sagt: her har været
håndskoldt, og regnet har det, og
muligheden har da været indenfor.
Og indenfor har vi det saa smukt,
at vi ikke kan bløde os paa om
morgenen inden at sætte Møblerne
(det er forresten kun to Stole) op i
Sengene, og maaske blive stædt i
Felt, og Vinen kan ikke drikkes,
og Osten er begrænset af 150 Hønder,

2

og Overlegen er en uvisstende Laban, —
kort sagt: her er hjemligt og hyggeligt og
iblandt nationalt.

Da min Bror skal i, siger Dem, at
han havde sendt Dem Begjæringen for
Katalogns Trykning, da han et Stet
havde læst is en Avis, at De var
hjemkommen. Han beder mig tillægge,
at det alldeles ikke haster med Detaljerne.

De skal have Tak for, hvad De
har besørgt for mig i vor saa venlig at
lade mig vide, hvormeget is er Dem
skyldig. Ja, det er virkelig fatalt, men
har ikke nogle flere Penge, naar man
kunne have saa god en Anvendelse for
Dem.

Jeg troer, De i et Par Breve har spjælt
om, hvad is sigtes om Wilhelmien, og
is troer ikke, is har svaret Dem derpaa.
Vi sigtes iidsmarkedet gætt om ham de Par
Gange, vi saa ham, men sidste Gang
var han sammen med andre, og is fik
Da ikke talt rigtig med ham. Imidlertid
har is været vel at faa en anden Opfattelse
af ham. Vi var lidt forbaasede over, at

han pludselig blev borte for os; de røde
lys, vi tilbragte i Byen, som vi ikke
ikke noget til ham. Alting skete, og
imidlertid sin naturlige Aarsag, og
darsagnet til hans Udblivelse har vi
disse Dage faaet at vide, og det forekommer
mig værd at berette.

De husker jo, at Hjerteparret Stolt
mælte ham i sine Ord for, hvor daarlige
det fandt Willumsens Billede; de husker
ogsaa, hvorledes Fru S-M. under min
Sygdom bad min Kone hilse mig, og
sagde, og siger, at jeg ikke kunde forsvare
at rose Willumsen i Aar. Naar, og
sagde jo den Gang, som indertiden
ellers, at han min egen Mening, og
jeg skrev en Artikel, for hvilken Wil-
lumsen, da han første Gang mødte mig
i Kjøben, sagde mig Tak med mange
erkjendelige Ord. Min Artikel havde,
efter hans eget Digt, fremvirket hans
Fader saa meget, at han ikke havde
tillovet ham sin Understøttelse. Og
trods herefter, at Willumsen havde nogen

grund; her i hvert Fald - nogle Uger - og
en ikke fortrængende i den Retning; - at
nøjagtige og uoverstigelige Følelser, og nærede
for ham - Menneske Skaberen - i Fortiden af
Slott - møllers - ville det at forlæses. Hjerte
parret, fik jeg i Willumsen, fik han
oplyst mig om mig, og fik han indseende,
at hans Artikel var et Tilbagekast. I sidste
ikke noget herom, for i de nogle Dage
siden fik Per fra skibetlige Christianen,
der havde været i Besøg hos Slott - møllers.
I Samtalen Lob, skrive Christianen,
- fik i bl. a. at vide, at Grundten til at de
ikke havde set noget af Willumsen var
den; at de havde raktet hans Kræfter
med i deres Artikel om Skovgaard. Og
det var det rigtige, som var Tilbagekast for den
Tilbagekast i deres første Willumsen - artikel,
som kunde den Slott - møller godt forstaa
(og vil tro det) at Willumsen følte sig
krænket over en saa uforsvarlig (!)
Medfart, - og dette var altsaa grunden
til hans Udsagn.
Saa de minste har tænkt derom, det
og efter denne Efterretning mine blifvete

I bemærket, som de formodentlig ikke erindrer,
deri Lejligheden til at sige, hvad i tilige havde
blevet, at Kræfter som dekorative Velhet var
miskyldig.

50.

Følelsen ligelig mellem Willhansen og
Slott: Möllers, men efter at jeg igaar har
faaet at vite, at W. ^{alligevel} har været og villit
berøge os efter vor Afsigelse, tænker jeg
naturligvis med mest Elskværdighed paa
det elskelige Hjertepar i Vestervallinge.

Jaa, nu, da jeg har skrevet denne
lange Beretning, kommer jeg i Tanker om,
at De vil svare mig, hvad De for har
svaret: "Jeg har en Gang for alle lovet mig
selv, at jeg ikke vilde blive Uvenner med
Slott: Möllers". Og jeg vil kraftigt opmuntre
Dem til at holde dette alvorlige Løfte, De
saalede har givet Dem selv, — ^{saa meget} ikke for-
sig ~~gaaet~~ bekræfter den Karakterstyrke og
det Maaske Maat, det indeholder, ^{som} ~~saa~~
for sig det er et godt Løfte at den Grund,
at det sandt at rige er meget ubehageligt
at have Hjerteparret til Uvenner.

hvad jeg vover at have det Maat, at De,
hvad ^{angaaer} mig ~~for~~ har givet Dem selv et lig-
nende Løfte. Om jeg havde mistet mine
alle Fingre, vilde jeg dog i Gjældelighed
kunne tælle mine Venner paa Dem.

Skriv snart igjen. Lev vel og vær
vel betre Himmels, end jeg.

Venligste Hilsener fra ^{mig} Hoff/Kone.

Deres hengivne
Emil Harnover